

Sadakatin rayici yükseliyor!

AKP rejimi sıkıştıkça, zora düştükçe, kendi içinden çözülme belirtileri gösterdikçe, izleyen seçimlerin başarısı bakımından olumsuz işaretler aldıkça, birden fazla düzeneği (mekanizmayı) harekete geçiriyor. Bu düzeneklerin bir bölümü uzunca süredir hazırlanmış durumda. Bir bölümü ihtiyaç duyuldukça oluşturuluyor. Muhalefetin gaflarının fırsata çevrilmesinde de hiç duraksanmıyor. Bazıları da iç ve dış konjonktürün dalgalanmalarına ve sürprizlerine bağlı; bunların bir bölümü "Allah'ın lütfu", ama oluşmalarında ve kullanıma sokulma biçimlerinde son ayarlar Saray'ın elbette. Bunlar içinde dış politika üzerinden üretilen askeri/ milliyetçi hamasetler her zaman kullanıma sokulmaya hazır tutuluyor. Şimdi burada sayılan düzeneklerden kısaca birincisini gözden geçirmeye çalışalım.

Anayasal desteğe bağlı olarak iyi hazırlanmış savunma düzeneklerinin başında, başkancı rejimle birlikte iyice dallandırılmış ve Cumhurbaşkanı elinde iyice merkezleştirilmiş bulunan üst kademe yöneticilerin atama, görev süresi ve özlük (ücret, emeklilik) hakları meselesi bulunuyor. Bu bir ödüllendirme/cezalandırma (mahrum etme) düzeneği olarak çalışıyor ve etkinliği konusunda kuşkuyla yer bırakmıyor.

2017 değişiklikleriyle Anayasa'nın 104/9 maddesinde yapılan ve 9 Temmuz 2018'de yürürlüğe giren düzenlemeye göre, Cumhurbaşkanı "Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler". İşte bu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (CBK), hemen 10 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan CBK-2 ve CBK-3 ile yürürlüğe girecektir. CBK-3 şöyle başlıyor: "Bu CBK, ekli cetvellerdeki kadro, pozisyon ve görevler, bakanlıklar, bağlı, ilgili ve ilişkili kurullar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarını kapsar" (m.1/4). Bu hüküm binlerce üst düzey kadroyu ilgilendiriyor ve tümünün atamasında Cumhurbaşkanı kararı veya onayı gerekiyor (m.2/2). Görev süreleri ve görevden alınmaları da tek imzayla Cumhurbaşkanının yetkisinde bulunuyor (m.4).

Bu sınırsız yetkiler, ücret ve emeklilik haklarını da içine alacak şekilde, inanılmaz keyfiliklere kapı aralıyor. Cumhurbaşkanının, üst kademe yöneticileri görev süreleri sona ermeden görevden alabilmesi, ücret ve diğer sosyal haklarını kapsayan özlük hakları ile emeklilik haklarını düzenleyebilmesi, bunları kişiye göre farklılaştırabilmesi (CBK-3, 5 ve 6. maddeler), keyfilikleri kaçınılmaz kılıyor. Zaten amaçlanan da bu. Bu kadrolardakilerin hepsi, haliyle, Cumhurbaşkanının gözünün içine bakıyor. (Bkz. O. Oyan, "Yeni Anayasa ve Yeni Devlet Yapılanması", Çalışma ve Toplum, Birleşik Metal-İş Dergisi, Şinasi Yeldan Özel Sayısı, 2019/1, s.105-125).

Ama bu kadarıyla da yetinilemiyor. Yüksek kariyerlerin, yüksek ücretlerin, yüksek emeklilik haklarının, uzun görev sürelerinin (veya tüm bunlardan mahrum bırakılma kaygısının) etkileri de bir süre sonra aşınıyor. Bazılarının çifte görevlerden çifte maaşlar/hakkı huzurlar vs. almaları gerekiyor. (Örneğin, Meclis eski Başkanı, özgül ağırlığını yüksek zanneden AKP kurucusu, Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu'na atanınca "Allah razı olsun, çok da ihtiyacım vardı" diyebilmişti. Ama sadakat terazisinde falso yapınca, görevini -ve ikinci gelirini- anında yitiriverecekti). Gerçi "kariyer sahipleri" arasında rekabetler kızıştıkça, şımarıklıklar ve Saray'a baskılar arttıkça, bazılarının üçüncü-dördüncü, hatta son günlerde öğrendiğimiz gibi beşinci vs. gelir kapılarının da açılması gerekebiliyor. Varsa, iş takipçiliği, komisyonculuk, "yatırımcılık", imar rantları gibi ücret dışı gelirleri hiç saymıyoruz; çünkü onlar en mahirlerin/ en gözdelelerin/ etik değerleri en aşınmışların tekelinde olmak zorunda.

Dolayısıyla şu sonuca varıyoruz: **Rejim sıkıştıkça yakın çemberdekilerin sadakatini korumanın rayici de giderek yükseliyor**

. Çünkü yakın çemberdekiler, zayıflama kokusunu herkesten önce alıyorlar. Kendileri kriminal vakalara doğrudan karışmış olsunlar veya olmasınlar, en üst kademenin zaafalarını herkesten iyi biliyorlar. İktidarın tepesi ise, yol arkadaşlarının sadakatlerini sağlama alamadığında onların rakip siyasi partiler içinde boy göstermelerini ve oradan salvolar savurmalarını önleyemiyor. Çünkü örneğin hedefine başbakanlık veya cumhurbaşkanlığı gibi tepe kariyerlerini koymuş ve üstelik mevcut siyasi iktidar tarafından dışlanmayı hazmedememiş birilerinin sadakatini kariyer/özlük hakları üzerinden garantilemek mümkün olamıyor. İktidarın tek yapabildiği şey, bu yolun mümkün olduğunca kapalı tutulmasına gayret etmek oluyor, ki bu dahi yoğun çaba gerektiriyor.

Ama tek neden bu değil. Saray rejiminin militanca, cansiperâne bir biçimde korunabilmesi/ savunulabilmesi için tepedekiyle çeperdekiler arasında siyasi ve ekonomik çıkar birlikteliğinin buluşturulması gerekiyor. Çeperdekilerin, bugünkü rejimin son bulmasından en az tepedeki kadar kaygı duymasının sağlanması gerekiyor. O nedenle de bunların yönetim yetkileri ve ekonomik çıkarlarının kendi çaplarının ötesine taşınması gerekiyor. Öyle olunca da, tepeden her

konuda bir mesaj alınmasına dahi gerek kalmadan -mesaj alınması gereken hassas konular hariç elbette!-, en azgın iftira, yalan ve gerekirse övgü düzeneği kendiliğinden çalışır hale geliveriyor. (Sistem çalışıyor!). Buna benzer başkancı rejimleri belki Türki cumhuriyetlerde de kolayca bulabilirsiniz, ama -Batı'yı da tam karşıya almamak adına- bizdeki biraz daha anayasal sosa bulandırılmış biçimidir.

Peki, niçin sayısız savunma düzeneği?

Şunları öngörmeliyiz: (i) Yolsuzlukların nitelik olarak kriminal boyutlara ulaştığı; nicelik olarak, 20. yüzyıldaki tüm Cumhuriyet tarihinin kümülatif yolsuzluklarını her bir icraat yılında (son yıllarda belki de daha da kısa zamanlarda) egale edebilecek bir sistematik yolsuzluk ağının kurulabildiğı; yargı, kolluk ve farklı türden düzeneklerin daha önce hiçbir dönemde görülmemiş biçimde iktidara bağlanabildiğı; üstelik bu çıkarlar bütününün uluslararası ayaklarının da kurulmuş olduğı bir düzenle karşı karşıyayız. Böyle bir düzende iktidar partisini sıradan sistem partileriyle özdeşleştirmek büyük yanılgı olacaktır.

(ii) Bu iktidarın gündeminde İslamcı bir rejim inşası hiçbir zaman geri plana atılmış değildir. Bu "inşanın" gecikmesi veya istenen hızda ilerlememesi, bu yönde adımlar atılmasından vazgeçildiğı anlamına gelmemektedir.

(iii) Önceki iki nedene bağlı olarak bu iktidar otokratik bir yapı kurmaya, kolluk ve yargı baskısını aşırı dozda kullanmaya mecburdur. Madalyonun öbür yüzünden bakınca da, bu tür bir iktidarın demokratik bir gelişim içine girmesi, "adalet reformu" vs. gibi bir takım düzenlemelerle kendi tavrında "düzeltilmeler" yapabilmesi imkânı yoktur. Böyle bir siyasi hareketin seçimlerin sonucuna bağlı olarak sorun çıkarmadan iktidardan uzaklaşabilme olasılığı da herhalde ihmal edilebilir düzeyde olacaktır.

sol.org.tr/yazar/sadakin-rayici-yukseliyor-21561